

Samenvatting integrale ketenaanpak maatschappelijke opvang

We zijn begonnen met het formuleren van een gezamenlijke ambitie, een proces waarin we ook nader tot elkaar gekomen zijn en buiten de kaders van onze eigen organisaties zijn gaan denken. Vervolgens is nagedacht over hoe we deze ambitie het beste zouden kunnen realiseren. Als basis is de huidige situatie in beeld gebracht, zowel kwalitatief als kwantitatief. Dat gaf zicht op ons vertrekpunt en de te zetten stap naar waar we zouden willen staan.

Beleidsshift: opvang nieuwe stijl

Het project Integrale Ketenaanpak MO heeft tot nieuwe inzichten geleid in het denken over de bestaande opvangvoorzieningen. Er is sprake van een beleidsverandering: van klassieke opvang naar opvang nieuwe stijl. Wonen, begeleiden en/of behandelen in plaats van beschikbaarheidsvoorzieningen.

In de huidige klassieke opvang hebben we beschikbaarheidsvoorzieningen met plekken voor bepaalde doelgroepen en met verschillende regimes. Bijvoorbeeld nachtopvang, passantenplekken, 24-uursopvang en crisisopvang.

In de gewenste situatie, opvang nieuwe stijl willen we voor iedere dak- of thuisloze een flexibele woonvorm met kortdurende intensieve individuele interventie. Samengevat: 'kortdurend, flexibel, intensief' voor iedere dak- of thuisloze.

We zien hierin overeenkomsten in de aanbevelingen in het landelijke onderzoek 'Landelijke toegankelijkheid' van Significant november 2019.

De opvang nieuwe stijl kan minder mensen opvangen op één moment, maar doordat er minder instroom, snellere doorstroom en meer uitstroom is kunnen gedurende het jaar wel meer mensen worden opgevangen. De druk op de voordeur wordt minder: meer mensen krijgen hulpverlening als ze nog een woning hebben en er vallen minder mensen terug in de opvang. De druk op de opvangvoorziening zelf wordt minder omdat mensen korter in de opvang verblijven en daar sneller aan een oplossing werken. De achterdeur gaat open omdat mensen vaker ergens terecht kunnen, het liefst in een zelfstandige woning al dan niet met begeleiding of bij een zorginstelling.

En – last but not least – de opvang is voor meer mensen helemaal niet meer nodig. Omdat we ze bij dreigende dak- of thuisloosheid signaleren in de wijk en direct een effectief aanbod kunnen doen zodat ze kunnen blijven wonen of een geschikte alternatieve woonplek vinden.

Om de veranderingen in de praktijk te realiseren is een pakket aan maatregelen nodig. Er zijn verschillende oplossingen bedacht waarbij dankbaar gebruik is gemaakt van de rijke kennis van onderzoekscentrum Impuls van Judith Wolf. De meest kansrijke oplossingen zijn geselecteerd op basis van het te verwachten maatschappelijk effect. Voor de realisatie is ook gekeken naar wat er al is en wat als basis zou kunnen dienen, zowel lokaal, regionaal als nationaal.¹

¹ Daarnaast hebben we in de centrumregio Almelo al jaren een doorlopende aanpak voor 'mensen op straat', zoals we onze daklozen noemen. Kern is opvang en inloop en zinvolle daginvulling met maaltijden en talentontwikkeling en openingstijden die op elkaar aansluiten. Succesfactor is dat een netwerk van professionals (bemoeizorgers, wijkcoaches, jongerenwerkers, wijkagenten, preventiewerkers, zorgbegeleiders) direct samenwerken als er signalen zijn van overlast en mensen op straat. De overlast op straat is daardoor sterk gereduceerd. Een andere voorziening is KamerRaad voor thuisloze jongeren gericht op het behalen van een startkwalificatie. Deze voorkomt doorzakken van kwetsbare jongvolwassenen naar de opvang.

Voorbeelden hiervan zijn de Almelose wijkgerichte toegang tot sociaal domein, de Almelose doorbraakmethode voor multiprobleem huishoudens en de maatregelen uit het Schuldenlab Almelo.

Samengevat zetten we in onze aanpak in op:

- a. Terugdringen instroom (minder mensen aan de voordeur van de opvang)
- b. Versnellen en verbeteren doorstroom (korter in de opvang met een persoongerichte begeleiding)
- c. Toename uitstroom (de achterdeur van de opvang staat open)

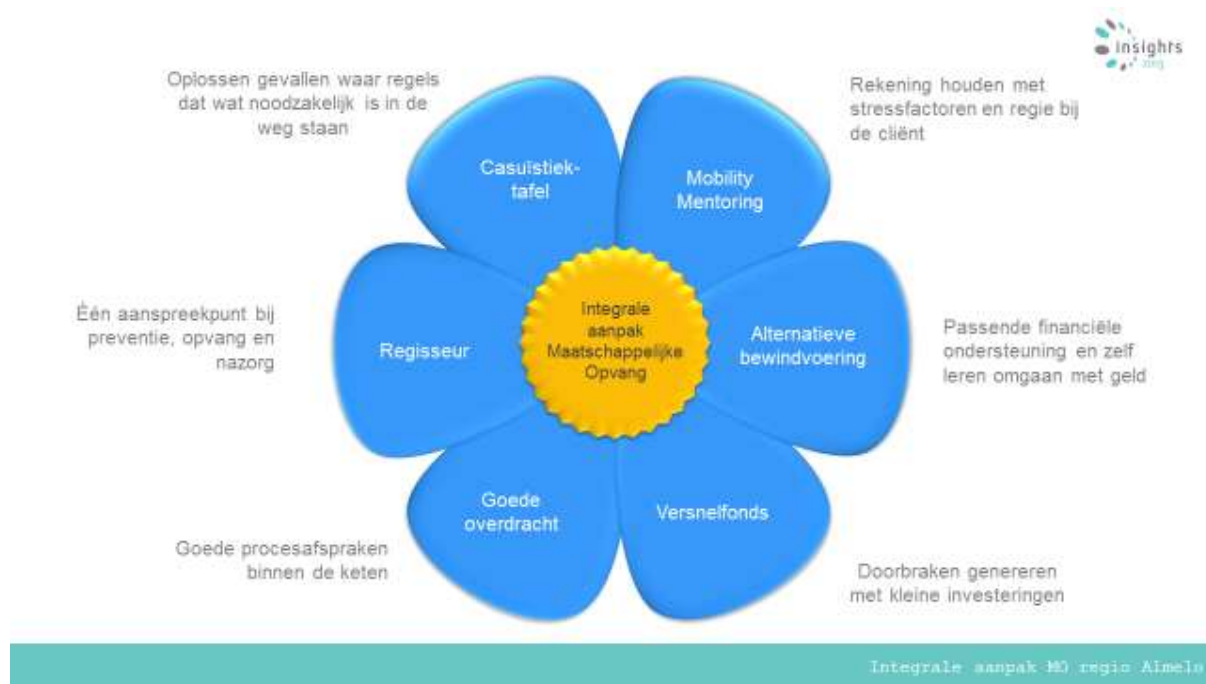
Dat alles heeft geleid tot een zestal integrale oplossingen die we in 2020 willen implementeren:

1. Regisseur MO: één aanspreekpunt in de keten
2. Mobility Mentoring: een andere kijk en benadering van mensen met problemen
3. Goede overdracht: samenwerkingsafspraken om de tijd in de opvang verder te verkorten
4. Alternatieve bewindvoering: ondersteuning op maat met een leercomponent
5. Versnelfonds: kleine investeringen om hogere kosten te besparen
6. Casuïstiektafel: oplossingen voor waar de systeemwereld het laat afweten

Naast deze oplossingen draaien in Almelo een aantal experimenten, vooral om de beweging van dure zorg naar het voorliggend veld in te zetten en erger te voorkomen:

- laagdrempelige inlooplekken in aandachtswijken in de stad
- integrale bemoeizorg
- zelfregiecentrum
- zinvolle daginvulling/talentontwikkeling in algemene voorzieningen.

Hieronder beschrijven we de kern van elke uitgewerkte oplossing in de Integrale Ketenaanpak MO. Daarbij vermelden we het verwachte effect, hoe draagt het bij aan de doelen. En beantwoorden we de vraag: Wat is nodig om het te implementeren en wat de planning is.

Oplossing 1: Regisseur maatschappelijke opvang

Geïnspireerd door de Almelose wijkgerichte toegang tot sociaal domein hebben we in regionaal verband gezocht naar versterking van de regierol. Er is behoefte aan één persoon die de regie heeft en zorgdraagt voor een soepele samenwerking in de keten rondom een cliënt. Dat is waar de Regisseur Maatschappelijke Opvang (MO) voor zorgt.

Uitgangspunten hierbij zijn:

1. De Regisseur MO is een rol en geen functie. De organisatie die het intensiefste contact heeft met een cliënt, levert de Regisseur MO;
2. Het moet voor iedereen te allen tijde duidelijk zijn wie de Regisseur MO is en hoe deze te bereiken;
3. Er is een Regisseur MO, bij dreigende dak- en thuisloosheid, in de opvang en na uitstroom;
4. De Regisseur MO is een daadkrachtige persoon die in staat is om partijen in beweging te krijgen en brede kennis heeft van de sociale kaart;
5. De Regisseur MO heeft een vertrouwensrelatie met de cliënt.

Met de Regisseur MO beogen we de volgende effecten:

- Tijdig de juiste ondersteuning, geen onnodige wachttijden;
- Betere samenwerking in de keten;
- Professionals weten wie bij een cliënt betrokken zijn;
- Snellere doorstroom naar regulier wonen;
- Minder kans op terugval.

De planning is om begin 2020 te starten met een pilot. Een kleine groep cliënten krijgt een Regisseur MO toegewezen. Op basis van de ervaringen wordt in 2020 opgeschaald naar de hele keten.

Oplossing 2: Mobility Mentoring

Mobility Mentoring is een aanpak die gebaseerd is op de hersenwetenschap. Het biedt handvatten hoe mensen met o.a. schulden te bejegenen. De methodiek bestaat uit vier pijlers:

1. Coaching om besluitvorming en veerkracht te verbeteren;
2. De Brug naar Zelfredzaamheid die helpt bij het stellen en behalen van doelen op alle levensdomeinen;
3. Doel-actieplannen die helpen om telkens kleine stapjes te zetten naar het doel;
4. Waardering (materieel en immaterieel).

Een aantal aanbieders gebruikt al Mobility Mentoring of een aanverwante methodiek. Het doel is om alle betrokkenen in de MO keten bewust te maken van het gedachtegoed van Mobility Mentoring en de principes in de integrale werkwijze te verankeren. Dat vraagt ook om een zelfde taal.

Met Mobility Mentoring beogen we de volgende effecten:

- • Betere aansluiting bij mogelijkheden cliënt;
- • Meer regie bij de cliënt;
- • Rust in het hoofd;
- • Herstel van vertrouwen in eigen kunnen;
- • Snellere doorstroom naar regulier wonen.

In samenwerking met Platform 31 is er 30 januari 2020 de eerste informatiebijeenkomst voor betrokkenen in de keten. Van daaruit worden vervolgstappen gezet.

Oplossing 3: Goede overdracht/regionale uitstroom MO

Een goede overdracht omvat zowel procesafspraken als afspraken over de onderlinge informatie-uitwisseling. Voor beschermd wonen (BW) zijn onder leiding van het Cimoto (regionaal indicatieorgaan BW) al regionaal afspraken gemaakt over uitstroom BW. Die afspraken dienen als basis voor afspraken tussen aanbieders en corporaties voor de MO.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- Om te komen tot een snellere uitstroom, zullen werken aan het herstel en zoeken naar geschikte huisvesting zoveel mogelijk parallel lopen;
- Zorgaanbieder, gemeente en woningcorporatie hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid (na uitstroom);
- Ontzorgen (ontstressen) van de cliënt bij zoeken van woonruimte.

De ambitie is om te komen tot regionale afspraken.

De volgende concrete resultaten willen we opleveren:

- Overdrachtsdocument tussen zorgaanbieders en woning-corporaties;
- Procesafspraken tussen zorgaanbieders, woning-corporaties en gemeente;
- Afspraken over het aantal woningen per jaar incl. criteria;
- Commitment van alle partijen.

Met een goede overdracht beogen we de volgende effecten:

- Snellere doorstroom naar regulier wonen;
- Betere samenwerking in de keten;
- Betere match tussen wensen cliënt en aanbod;
- Betere spreiding van cliënten in de stad en over de regiogemeenten;
- Rust bij de cliënt.

Eind 2019 is gestart met het overnemen van enkele afspraken van Uitstroom BW voor MO. In het eerste kwartaal 2020 vertalen partijen de uitkomsten naar regionale afspraken over het proces en de voorwaarden van de uitstroom uit MO. Deze komen onder andere in de prestatieafspraken met alle Twentse woningcorporaties.

Oplossing 4: Alternatieve bewindvoering

Alternatieve bewindvoering is de werktitel voor een product dat een combinatie is van bewindvoering met een leercomponent en dat maatwerk kan bieden afhankelijk van de situatie. Alternatieve bewindvoering moet het gat dichten tussen bewindvoering en ondersteuning door vrijwilligers.

Kenmerken hiervan zijn:

1. Vrijwillige, maar niet vrijblijvende, deelname;
2. Het bestaat uit verschillende componenten die op maat worden in gezet:
 - Budgetbeheer;
 - Schuldsanering;
 - Gefaseerd duurzaam leren omgaan met geld;
 - Aanspreekpunt voor financiële vragen.

3. Op maat naar behoefte van de cliënt: zwaar in het begin en licht aan het eind. Met mogelijkheid om tussentijds op- of af te schalen;
4. Iedereen in de MO met schulden heeft een vorm van schuldhulpverlening;
5. Alternatieve bewindvoering kan starten bij een verhoogd risico op dak- en thuisloosheid en gaat (naar behoefte) door nadat iemand uit de MO is uitgestroomd.

Met alternatieve bewindvoering beogen we de volgende effecten:

- Snellere stabilisatie van financiën;
- Schulden worden opgelost;
- Rust in het hoofd van de cliënt;
- Cliënt kan duurzaam zelf omgaan met geld;
- Snellere doorstroom naar regulier wonen;
- Beter passende schuldhulpverlening met een kortere doorlooptijd;
- Minder terugval;
- Kostenbesparing.

De planning is om begin 2020 in nauwe samenwerking met het Schuldenlab Almelo te starten met een pilot. Het Schuldenlab Almelo werkt aan oplossingen voor mensen met schulden en het voorkomen daarvan. Onze ideeën passen daar naadloos in. We willen zo veel mogelijk gebruik maken van bestaande producten, zoals Budgetbeheer of BudgetZorg van de Stadsbank Oost Nederland.

Oplossing 5: Versnelfonds

Het versnelfonds kan worden ingezet als laatste optie, wanneer voorliggende voorzieningen geen optie (meer) zijn. In dat geval kan het fonds een gift, lening of voorschot verstrekken tot een maximum van € 1.000,-. Criteria waaraan een aanvraag moet voldoen zijn:

1. Voorkomen: geen of minder lang een beroep op de maatschappelijke opvang;
2. Herkomst: de cliënten moeten komen uit het werkgebied van de centrumgemeente Almelo;
3. Kosten-baten: de injectie moet in verhouding staan tot de verwachte besparing aan maatschappelijke kosten;
4. Schulden: bij schulden moet een schuldhulpverlener betrokken zijn en schulden tot een minimum teruggedrongen zijn.

Omdat het versnelfonds ook bedoeld is om erger te voorkomen, worden aanvragen binnen 24 uur beoordeeld.

Stichting Urgente Noden (SUN) Twente heeft al een product dat sterk op het Versnelfonds lijkt. Implementatie zal daarom samen met SUN plaatsvinden.

Met het Versnelfonds beogen we de volgende effecten:

- Doorbreken van vastgelopen situaties;
- Voorkomen van erger;
- Snellere doorstroom naar regulier wonen;
- Voorkomen van dak- of thuisloosheid;
- Verkorten duur van uitkering;
- Verlaging van maatschappelijke kosten;
- Betere bekendheid en benutting SUN Twente.

Oplossing 6: Casuïstiektafel

Dit is een groep professionals die voor complexe gevallen oplossingen regelt.

Kenmerken van de casuïstiektafel zijn:

- Een klein kernteam vormt de basis, met een vaste samenstelling uit meerdere organisaties;
- Er wordt altijd een oplossing gevonden;
- Afhankelijk van de casuïstiek kan kunnen ook andere deskundigen uitgenodigd worden;
- De casuïstiektafel doet alleen de complexe gevallen;
- Leden van de casuïstiektafel kenmerken zich door hun:
 - daadkracht;
 - creativiteit;
 - brede kennis;
 - netwerk in het veld.
- De casuïstiektafel heeft het mandaat om creatieve oplossingen te vinden en in te zetten;
- De casuïstiektafel werkt zowel preventief als curatief.

Knelpunten die vaker voorkomen worden teruggekoppeld naar de stuurgroep om structureel op te lossen.

Met de casuïstiektafel bereiken we de volgende effecten:

- Afname schrijnende gevallen;
- Versnellen oplossingen voor complexe casussen;
- Structurele oplossingen voor problemen die vaker voorkomen;
- Betere samenwerking in de keten.

De casuïstiektafel zoekt aansluiting bij bestaande structuren zoals MDO's die mogelijk als voorportaal van de casuïstiektafel fungeren.

De gemeente Almelo werkt al met de 'Doorbraakmethode', daarin pakt de gemeente alle casussen MO op. In de overige regiogemeenten onderzoeken we of we lastige casuïstiek ook via een casuïstiektafel – al dan niet via de doorbraakmethode – kunnen doorbreken.